

Žiga VODOVNIK

Igor Lukšič: **Politična kultura Politichnost morale**

Fakulteta za družbene vede, knjižna zbirka Politični procesi in institucije, Ljubljana 2006, str. 102, 15 EUR (ISBN 961-235-249-6)

Najnovejše delo Igorja Lukšiča z naslovom *Politična kultura – Politichnost morale* v slovenski znanstveni in seveda politični prostor vnaša še kako potreben premislek o preteklosti, sedanjosti in prihodnosti politike ter politične kulture na Slovenskem. Kljub temu, da gre v prvi vrsti za znanstveno delo, ki na teoretski ravni obravnava koncept politične kulture, knjiga predvsem v drugem delu, kjer Lukšič poda genealogijo politične kulture v Sloveniji, nudi tudi širši javnosti orodje – to je izhodišče – za ponovno oceno stanja političnega v deželi. Delo presega (ne)namerno miopijo, ki je že vrsto let prisotna znotraj znanstvenih krogov, kakor tudi množičnih medijev in *ergo* javnosti, in ki to vsesplošno zgodovinsko kratkovidnost in amnezijo izkorišča za reproduciranje poenostavljenih predstav, *inter alia*, da lahko v Sloveniji govorimo o klasnični polarizaciji političnega prostora.

Lukšič v prvem delu knjige, s podnaslovom *K pojmu politična kultura*, poda zgodovinski oris razvoja (koncepta) politične kulture prek antike, Machiavellija, pa vse do Hegla. Avtor pri tem upravičeno opozarja pred nerefektiranim sprejemanjem pojmov v akademskem okolju – še posebej to velja za čas po razglasitvi »«konca zgodovine» leta 1989 – , kjer praviloma percipiramo teoretske koncepte in zunanjo realnost kot del naravnega procesa, kot »*da so produkt mehanskih zakonov ali narajeni v času in prostoru po zakonu narave in da zato z razmerji političnih sil nimajo prav nobene povezave*« (str. 8). Lukšič pokaže na politično obteženost koncepta politične kulture, ki se je že v sami genezi utrjevala skupaj s procesi izgradnje in reprodukcije hegemonije ZDA v svetu. Lukšič političnost koncepta vidi v njegovi vlogi kot prikladnega orodja za mišljenje v času bipolarne razdelitve sveta in dekolonizacije držav t. i. tretjega sveta. »*Politična kultura se je vzpostavila kot spremenljivka, s katero je bilo mogoče na novo, v novem jeziku, v jeziku novih generacij razložiti in razumeti, zakaj je angl-ameriški politični sistem boljši od drugih. Skozi ta pojem se je bila bitka za hegemonijo na področju pojmovanja in določanja miselnih okvirov političnih razmerij.*« (str. 8)

V drugem delu knjige Lukšič poda interpretacijo koncepta politične kulture na Slovenskem. Na teoretski osnovi – to je modelu – konsociativne šole znotraj primerjalnih političnih sistemov, avtor identificira razdeljenost slovenske družbe na tri poglavitne subkulture, ki so organizirane v družbene stebre, ob tem pa njihova analiza poteka tudi skozi vpogled v njihovo zgodovinsko-politično posredovanost. Lukšič opozarja, da študij o razvoju politične kulture na Slovenskem v polpretekli zgodovini praktično ni. Razlog za to stanje Lukšič vidi v dejstvu, da so »*branilci socializma pripravljene socializmu pripisati preveč dobrega, novodobni nasprotniki pa nič dobrega za razvoj politične kulture*«. (str. 38) Tako smo danes spet priča sprevrženemu stanju oziroma konsenzu, ki tokrat sovpada z ocenami ali boljše *camero obscuro* katoliških ideologov, da »*naj bi socializmu v štiridesetih letih uspelo uničiti, kar je katolištvo gradilo 1300 let, od tega 340 let v razmerah popolnega monopola*«. (str. 38) Lukšič na osnovi zgodovinskega *detournementa* zmotnih ocen in analize notranjega ustroja posameznih družbenih stebrov oziroma akterjev zaključuje, da takšna blokavska struktura s svojo »*neprebojnostjo meja*« predstavlja »*materialno silo za regeneracijo ,izničevalskega, ,požiralskega« elementa v politični kulturi Slovencev*«. (str. 80)

Sporočilo knjige *Politična kultura – Politichnost morale* gre tako iskati v avtorjevem napotku, da je treba zgodovinsko konstelacijo političnih sil na Slovenskem – to je uestebrenost družbe – sprejeti oziroma se z njo sprijazniti, saj bo naša stalnica, vse dokler ne bomo (če sploh) sposobni doseči tolikšno stopnjo razvoja demokracije, ki bi omogočala njihovo dokončno razgradnjo. Tako je za naslednji kvantitativni skok v razvoju politične kulture in družbe potrebno narediti tudi kvalitativni skok, s pripoznanjem in priznanjem vsakega izmed družbenih stebrov kot legitimnega in potrebnega akterja v kreiranju družbenega, političnega in ekonomskega razvoja družbe in ki mora prispevati svoj delež za doseganje načela »*amicabilis compositio*« oziroma prijateljskega sporazumevanja. Zgodovina namreč uči oziroma svari, da je na Slovenskem v praktično vsakem zgodovinskem obdobju potekal boj med identificiranimi družbenimi stebri, ki pa nikoli ni bil boj za doseg konsenza in poti do skupnega napredka, pač pa boj za uničenje nasprotnika, boj, ki je bil in je še danes, glavna ovira za polni razvoj demokracije, družbe in njenih posameznikov. Lukšič ob tem opozarja na nedozorelost slovenskega političnega telesa, ki se namesto z gradnjo konsenza ukvarja s prevajanjem politike v moralno prakso ali moraliziranjem. Takšna moralizirajoča politika pa namesto opravljanja svojega poslanstva, »*ponuja črno-belo retoriko, ki zakriva politično nemoč in neusposobljenost. Tako se moralizirajoča politična kultura zapleta v lastne mreže, za svojo samoujetost pa krivi druge, ki so politično*

zrelejši in bolj učinkoviti ter hkrati prav tako etični, kot bi si želeli biti njihovi kritiki. Moraliziranje je odlika tistih akterjev, ki ne znajo naprej, ki ne vedo, kako in kam«. (str. 9) Lukšič zaključi, da je (omejeno) moralno dojemanje eden temeljnih razlogov, da demokracije v vsej svoji polnosti še vedno ni tukaj.

Kljub temu, da gre v fizičnem pogledu za drobno knjigo, je njena vsebinska teža velika. Sporočilnost Lukšičeve knjige z naslovom *Politična kultura – Političnost morale* bi tako lahko še najbolje povzeli z reko študentskih gibanj, ki so v turbulentnem letu 1968 svetu sporočali: »Ne levo, ne desno, pač pa naprej!«